

Резніченко Ірина Геннадіївна,
Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини,
Україна

РОБОТА В ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ: ВИХОВНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розглянуто основні аспекти виховної діяльності у літніх оздоровчих таборах. Проаналізовано основні етапи виховного заходу. А також, охарактеризовано професійнонеобхідні знання та вміння майбутніх педагогів в умовах табірнього літа.

Ключові слова: виховна діяльність, літні оздоровчі табори, виховний захід, майбутні педагоги, педагог-організатор.

Abstract. The article discusses the main aspects of educational activities in summer camps. The basic stages of the educational event. And, describes professional knowledge and skills of future teachers in the conditions of the camp of the summer.

Keywords: educational activities, summer camps, educational event, future teachers, teacher-organizer.

Організація літнього відпочинку – один з найважливіших аспектів виховної діяльності. Організована діяльність дітей в літній період дозволяє зробити педагогічний процес безперервним на протязі всього року, адже, на сьогоднішній день дитячий літній оздоровчий табір є установою, що не тільки здійснює оздоровлення і відпочинок дітей, а й виконує освітню і виховну функцію.

Виховна робота в дитячому оздоровчому таборі включає розумне поєднання відпочинку, праці, спорту з пізнавальною, естетичною, оздоровчою, ігровою, словесною діяльністю. Зміст, форми і методи роботи визначаються його статутом, педагогічним колективом і ґрунтуються на принципах ініціативи

і самодіяльності дітей та учнівської молоді, демократії і гуманізму, розвитку національних і культурно-історичних традицій, пріоритетності загальнолюдських духовних досягнень і цінностей. Під час перебування дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку створюються умови для розвитку їх внутрішнього потенціалу, творчих здібностей, сприяння формуванню ключових компетенцій, розширення кругозору, інтелектуального збагачення розвитку на основі включення в різноманітну, соціально значиму і особистісно привабливу діяльність, змістовного спілкування та міжособистісних стосунків у різновіковому колективі [1]. Тому майбутній педагог-вихователь повинен мати належну підготовку, бути компетентним у своїй справі, вміти організувати творче колективне життя дітей, пробудити в них ініціативу, самостійність.

Згідно «Типовим положенням про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку» до роботи в дитячих оздоровчих закладах під час канікул можуть залучатися студенти педагогічних, медичних та інших навчальних закладів, які перед початком роботи повинні пройти спеціальну підготовку відповідно до порядку, встановленого Міністерством сім'ї, молоді та спорту України [2]. Під час проведення такої підготовки доцільно розглянути наступні теми: організаційно-методичне забезпечення літнього відпочинку дітей; безпека життєдіяльності вихованців у літньому пришкільному та профільному таборі з денним перебуванням; залучення підлітків до соціально значущої діяльності вожатих пришкільного літнього табору; виховання моральної та екологічної культури, патріотичних почуттів – основні завдання літнього табору; створення умов для формування ініціативного педагогічного колективу вихователів літнього пришкільного табору; здоров'язберігаючі технології в літньому таборі [1]. Крім того, важливим є ознайомлення з введенням документації щодо ЛОТ. До основних документів належать: план роботи табору на зміну, на день; план-сітка роботи табору на зміну; план роботи загонів на зміну, на день; план роботи гуртків; план підготовки та проведення табірних і загонових заходів; щоденник психолого-педагогічних спостережень за дітьми; соціально-психологічний паспорт на кожну дитину.

Мета виховання в літньому оздоровчому таборі (залежно від вікових особливостей зміни) полягає у проведенні кожного дня змістовної, цікавої і активної роботи з організації самодіяльності вихованців. Слід працювати так, щоб у загоні не нудьгували. Протягом зміни (21 день) загін має виконати не одну цікаву і важливу справу. Зокрема навчитися корисного ремесла, провести спартакіаду, організувати корисні справи і т. д.

Педагог-організатор повинен знати і вміти як організувати цікавий виховний захід, конкурс, вікторину, вдало залучати кожну дитину до будь-якої загонної або ж загальнотабірної справи.

У проведенні виховного заходу можна чітко виділити три взаємопов'язаних етапи: підготовчо-організаційний, етап проведення, підсумок заходу. Своєрідність етапів залежить від обраної форми виховного заходу, однак можна схематично окреслити загальні підходи.

Підготовчо-організаційний етап. Під час організації будь-якого виховного заходу, треба чітко визначити його тему, мету та завдання.

Завдання педагога-організатора на етапі визначення мети – врахувати соціальну ситуацію, підпорядкувати свою виховну діяльність домінуючій меті, встановити діагноз рівня вихованості колективу та окремих його членів, а потім вже здійснити детальний аналіз рівня підготовки вихованців до сприйняття тієї системи впливу, що передбачається в майбутньому виховному заході.

На етапі підготовки перед педагогом постає важливе завдання – разом з вихованцями детально визначити напрями діяльності, розподілити обов'язки між учасниками, визначивши не лише те, що повинно бути зроблено, але й як це повинно бути зроблено. Відомо: самому щось зробити легше і швидше, ніж навчити цього інших. Але функція педагога в тому й полягає, щоб організувати роботу вихованців. Тому виховні заходи плануються, готуються і проводяться самими дітьми під керівництвом вожатого.

Від якості планування і організації залежить виконання виховної справи, тому педагогу, щоб не зійти з визначеного курсу в досягненні мети, необхідно

навчитися відрізняти головне від другорядного, щоб деталі і дрібниці не відібрали основні сили і час.

Планування буде успішним, якщо педагог-організатор дотримуватиметься таких рекомендацій:

1. Необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості вихованців, рівень їхньої підготовки. Надзвичайна складність виховних справ перетворює їх у формальний, нудний захід.

2. Виховний захід – заняття колективне. Планування повинно мати колективний характер.

3. Познайомтесь з методами сітьового планування. Навчіть вихованців користуватись ними. Тільки при чіткій організації весь комплекс – вихователі, вихованці, засоби – можуть утворювати певний життєдіяльний процес.

Участь в організації виховного заходу сприяє вихованню важливих якостей особистості: цілеспрямованість, відповідальність, вміння доводити розпочату справу до кінця, дисциплінованість.

Під час підготовки до виховного заходу, в залежності від характеру роботи, необхідний різний час. Так, багато часу потрібно для написання сценарію і режисура свята, проведення репетицій, виготовлення костюмів, виготовлення запрошень, плакатів, оформлення місця проведення заходу, відповідно до його змісту, запис фонограм, пошук і розподіл реквізиту.

Крім того, важливим є розподіл завдань між дітьми, адже у кожній дитини, що бере участь у заході, є своя роль (чи своя діяльність). Ці ролі щодо підготовки виховного заходу можна визначити для дітей так:

- учасник (виконує конкретні завдання: вивчає роль і грає її, відповідає на запитання вікторини, готує реквізит, домовляється з конкретною людиною про приміщення тощо);
- генератор ідей (висуває, пропонує ідеї, але не обов'язково їх реалізує);

– організатор (людина, здатна повністю організувати справу, тобто, визначити і сформулювати її завдання: підготовка оформлення, репетиції, домовленості і т.д.).

– учасник-організатор (людина, яка хоче виконувати деякі завдання сама, але може і організувати діяльність інших) [3].

Таким чином, бачимо, що велика кількість виховних завдань вирішується на підготовчо-організаційному етапі, тому при розгляді творчої справи варто особливу увагу надавати процесу її підготовки й організації. Нерідко, навіть за умови доброї підготовки і організації зовнішній результат не відповідає задуманому. Проте, це не означає, що поставлені виховні завдання не виконані. Навпаки, подібна ситуація дає можливість педагогу, вихователю розвивати аналітичні здібностей дітей, допомагає осмислити те, що сталося, проаналізувати недоліки і зробити висновки на майбутнє.

Варто пам'ятати, що головним педагогічним результатом є процес підготовки і організації справи, а не її зовнішній результат.

Етап проведення заходу. Під час проведення виховних заходів педагог повинен займати правильну позицію: не сковувати дітей своєю присутністю, не заважати їм вільно висловлювати свої думки і почуття. Але, разом з тим, уважно стежити за розвитком подій, запобігати тому, щоб вони набули небажаного спрямування і вийшли з-під контролю.

Досить делікатне питання – коли і як коригувати неправильні дії, перенести розгляд на пізніше чи робити зауваження негайно? З позиції загальної теорії управління питання вирішується однозначно – допущена помилка повинна бути виправлена негайно, щоб не допускати її закріплення. Аналіз допущених помилок необхідно здійснювати відразу після закінчення виховного заходу, поки свіжі в пам'яті недавні події, але в деяких випадках його варто перенести на пізніше.

Непомітно для дітей фіксуйте все, що відбувається. На випадкові відхилення, затримки реагуйте спокійно, стримано. Пам'ятайте, що реальне життя не можна вкласти в плани, потрібно бути постійно готовим до

несподіванок. У випадках відхилення від запланованого реагувати спокійно, стримано.

Основні вимоги до проведення виховного заходу:

1. Чітка назва заходу та розуміння педагогом його мети.
2. Планування основних етапів заходу та визначення завдань кожного з них.
3. Організація підготовки заходу у відповідності до поставленої мети.
4. Визначення оптимального змісту заходу.
5. Вибір найбільш раціональних методів і прийомів виховного впливу на учнів на кожному етапі заходу.
6. Чіткість виховного заходу, оптимальний його темп.
7. Різноманітність і творчий характер діяльності учнів.
8. Психологічна обстановка:
 - поведінка дітей, їх активність, зацікавленість, ставлення до заходу;
 - поведінка педагога, його тон, педагогічний такт, повага до самостійності думок, пропозицій, рішень учасників.
10. Доцільність обраної теми і форм роботи.

На *завершальному етапі* виховного заходу підводять підсумки. Це може бути колективне обговорення або індивідуальний педагогічний аналіз. Мета – розкрити причини успіхів і невдач.

Аналіз підсумків заходу варто проводити систематично, тому, що тільки спираючись на досягнуте можна успішно рухатися вперед, закріплювати краще, позбутися недоліків. Такий аналіз підсумків має дві основні функції – організуючу й виховну: регулярний аналіз сприяє кращій організації роботи, спонукає більш серйозно ставитися до дорученої справи, оскільки його підсумки й результат не залишаються непоміченими, а піддаються оцінці, аналіз – також і гарна школа виховання спостережливості, самокритичності, вимогливості, формування суспільної думки, правильного ставлення до критики, підвищення педагогічної майстерності.

В організації життя дитячого колективу вихователів необхідно спиратись на ініціативу, самодіяльність дітей, розвивати у них прагнення до самостійних дій, спрямованих на громадсько-корисні справи. Для цього необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і планувати роботу свого колективу, здійснювати її, вміти аналізувати і оцінювати участь в них кожної дитини.

У таборі дорослий виступає не лише в ролі вожака чи вихователя, але й товариша, радника, батька. Дитячий колектив повинен стати сім'єю, в якій кожна дитина почувала б себе захищеною.

Майбутній педагог, готуючись до роботи з дітьми в умовах літніх канікул, повинен мати якісну підготовку, яка включає: високий рівень психолого-педагогічних знань, компетентність щодо введення документації, ініціативність, творчість та гуманність по відношенню до дітей.

Таким чином, організація дитячого дозвілля є досить кропіткою працею, яка повинна включати в себе усі напрями виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Методичні рекомендації щодо організації літнього відпочинку дітей у 2013 році // Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 15.05.2013 № 1/9-321 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http :
//osvita.ua/legislation/pozashk_osv/35970/](http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/35970/)
2. Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку : затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 року № 422 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http :
//zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=422-2009-%EF](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=422-2009-%EF)
3. Гончарова Т. В. Організація і проведення колективної творчої справи / Т. В. Гончарова, Н. Я. Олійник // Позакласний час. – 2004. – Травень. – № 9–10. – С. 45–47.